

ONLINE DUURZAAMHEIDSMAGAZINE

Iedereen doet wat, iedereen doet mee

Duurzame ontwikkeling
Teylingen

JANUARI 2022

Beste Teylingers,

Elke nieuwe weg begint met een eerste stap. Ook de weg naar een duurzame samenleving. We staan voor een enorme opgave, die we niet in één keer kunnen oplossen en aanpakken. Daarom delen we de grote opgave in (deel)projecten en thema's op.

Het liefst kijk ik naar de stappen die al wél gezet worden. Onze inwoners, ondernemers en medewerkers vertellen er alles over. Mensen die hun huis isoleren, hun tuin groener inrichten of spullen vaker hergebruiken. Hun verhalen leest u hier terug.

Ik hoop dat u inspiratie haalt uit deze verhalen. Grotere of kleinere stappen die u zelf kunt zetten om een bijdrage te leveren aan een betere wereld. Het kost altijd moeite om iets anders te gaan doen. Maar voor je het weet, is het een gewoonte. Mijn kleinkinderen vinden het heel normaal dat plastic in een aparte zak gaat!

Voor die kleinkinderen doen we het uiteindelijk. Als we allemaal de nieuwe weg inslaan, laten we uiteindelijk een betere wereld achter voor de volgende generaties. Welke stap zet u?

Dit magazine laat enkele koplopers zien, die zetten wij graag in het zonnetje. Laat u inspireren. Als we allemaal iets doen, zorgen we samen voor een duurzaam Teylingen. Wat doet u?

Heleen Hooij
Wethouder duurzaamheid

An aerial photograph of a Dutch town, Teylingen, showing a dense residential area with many houses, a central church with a tall spire, and surrounding green fields and a canal. The town is surrounded by a mix of urban and rural landscape.

50 duurzame projecten

Teylingen heeft een programma Duurzame Ontwikkeling, waarin 50 projecten samen bijdragen aan een duurzame toekomst voor onze inwoners en ondernemers.

Deze 50 projecten zijn verdeeld over 5 thema's: energie, natuurbeleid/milieu en biodiversiteit, klimaatadaptatie, circulaire economie en inclusieve samenleving. In dit online magazine leest u een aantal prachtige voorbeelden per thema. Want wij kunnen het niet alleen als gemeente. Wij hebben u nodig om samen te werken aan de duurzame toekomst. Bij de diverse artikelen staan QR-codes. Deze kunt u scannen om meer

informatie te vinden over het betreffende onderwerp.

We hebben bewust gekozen voor een digitaal online magazine om daarmee bij te dragen aan duurzaamheid. Daarnaast zijn er enkele geprinte exemplaren beschikbaar voor mensen die niet digitaal vaardig zijn. Zo kan iedereen zien welke mooie ontwikkelingen Teylingen doormaakt op het gebied van duurzaamheid.

Inhoud

ENERGIE

Geen eigen dak is geen excuus om niets te doen	5
We kregen het idee dat we nog wel wat konden besparen	9
Zon op Teylingen lanceert eerste project	11

NATUURBELEID/MILIEU EN BIODIVERSITEIT

Het beleid werpt vruchten af: de gele ratelaar en orchideeën zijn weer gesignaleerd	12
Onderhoud van bermen en oevers	14
Vijf eenvoudige tips voor een groenere tuin	15
Ik wil laten zien hoe je van je tuin een prachtige omgeving maakt	17

KLIMAATADAPTATIE

Wat merken we hier van de klimaatverandering?	20
Aantal tuinen en grond gemeente	22
Het belang van een regenton	23

CIRCULAIRE ECONOMIE

In een circulaire economie bestaat afval niet meer	24
Kleding die niet wordt verkocht, gaat naar Zambia of Marokko	29
Bedrijven ontwikkelen nieuwe producten en diensten, waarmee ze klaar zijn voor de toekomst	30
Voedseldeelkast aan de gevel van De JoJo	32

INCLUSIEVE SAMENLEVING

Sinds 2020 zijn we een Global Goals-gemeente	33
Al 65 jaar maakt Bart zich hard voor eerlijke handel	35

WAT KUNT U ZELF DOEN

Een groene wereld begint bij jou in de buurt	37
Iedereen doet wat, wat kan jij doen?	38
De Quiz	39
Contact gegevens	40

Geen eigen dak is geen excuus om niets te doen

Vanaf 2050 is Nederland energieneutraal, zo is afgesproken. Voor het zover is, moet er nog veel gebeuren. Ianthe Dickhoff en Marijke Waterreus werken voor de gemeente Teylingen aan de Energietransitie. Zij vertellen hoe Teylingen ervoor staat.

Het klimaat verandert, het wordt steeds warmer op de aarde. Om deze opwarming te beperken moeten we de uitstoot van CO₂ beperken. Daarom is in het klimaatakkoord afgesproken dat we andere bronnen zoeken voor warmte en elektriciteit. Teylingen maakt daar plannen voor: zelf en samen met de regio.

Dat is best een opgave, erkent Marijke. “Maar wel een belangrijke. We willen onze omgeving leefbaar houden voor onze kinderen en kleinkinderen. Daar moeten we met zijn allen aan werken. Daarom ligt deze taak bij de gemeente: wij moeten samen met onze inwoners aan de slag.”

Samen met andere gemeenten in de regio Holland Rijnland heeft Teylingen onderzocht wat er nodig is om in 2050 energieneutraal te zijn. Dat is vastgelegd in de Regionale Energiestrategie (RES). Teylingen werkt dit op lokaal niveau verder uit, de raad neemt daar een besluit over.

Daarnaast heeft de gemeente een plan opgesteld waarin staat wat er nodig is om voor 2050 van het aardgas af te gaan, de Transitievisie Warmte. Teylingen wil inwoners aanmoedigen om hun huizen goed te isoleren en komende jaren gebruik te maken van een hybride warmtepomp.

We willen onze omgeving leefbaar houden voor onze kinderen en kleinkinderen

Marijke

Wat je bespaart
hoef je niet
op te wekken

“We wijzen nog geen wijken aan die van het aardgas af moeten, zoals je soms in andere gemeenten hoort, wij zetten nu eerst in op energie besparen”, benadrukt Marijke.

Ondertussen onderzoekt Teylingen samen met de buurgemeenten de alternatieven voor aardgas.

Verschillende bedrijven onderzoeken of in de Duin- en Bollenstreek aardwarmte gewonnen kan worden. “De gemeente kijkt wat er nodig is om deze aardwarmte te gebruiken voor het verwarmen van huizen en andere gebouwen”, vertelt Marijke.

Goede ideeën delen

In Teylingen hebben inwoners meegedacht over de Transitievisie Warmte en de Energiestrategie. “Dat vinden we belangrijk. We hebben echt iets aan mensen die goede ideeën delen. Dat er iets moet gebeuren aan klimaatverandering, is voor veel inwoners een feit. De raad beslist uiteindelijk, maar inwoners hebben een belangrijke stem”, legt Marijke uit.

Op kleine schaal gebeurt er al best veel in de gemeente. Veel inwoners zijn bezig om stappen te zetten. Ze isoleren hun huis, nemen zonnepanelen of denken na over een warmtepomp. Daarbij kunnen ze advies krijgen van energievoaches: inwoners die zich hebben verdiept in duurzaamheid. “We zijn heel blij met deze betrokken inwoners, die hun dorpsgenoten verder willen helpen”, stelt Ianthe.

In Teylingen zijn zestien vrijwillige energievoaches actief. Ze zijn onafhankelijk, dus mensen krijgen een eerlijk advies. De ene hulpvraag wakkert soms de volgende aan, merkt Ianthe. “Dan schrijven mensen: er kwam een energievoach bij de burens, dat wil ik ook wel.”

Daarnaast heeft de gemeente Teylingen een professioneel Duurzaam Bouwloket, waar inwoners ook terecht kunnen met vragen over isolatie en energiebesparing. Ianthe: “Ook zij denken goed mee en werken onafhankelijk. En heel handig: op hun site kun je op basis van je postcode een subsidiecheck

doen. Dan zie je of je subsidie kunt krijgen van de gemeente, provincie of het rijk.”

Mensen met een lager inkomen of een ouder huis maken zich misschien zorgen over de kosten van maatregelen. “Ook daar hebben we aandacht voor”, stelt Marijke. “Vanuit het rijk komt er geld voor de bestrijding van energiearmoede, dat is net bekend geworden. We gaan kijken hoe we dat kunnen inzetten.”

Alle beetjes helpen

Dat kleine beetjes helpen, bleek vorig jaar uit een actie van de gemeente Teylingen. Huiseigenaren kregen een waardebon van zeventig euro voor energiebesparende producten. Ook kregen ze de uitnodiging om mee te doen met een inkoopactie voor grotere maatregelen, zoals isolatie, zonnepanelen en HR++-glas. “Met die twee acties besparen we in Teylingen bijna een miljoen kilo CO₂-uitstoot per jaar!”, vertelt lanthe.

Uit de acties blijkt dat inwoners bereid zijn om iets te doen. “Het is misschien

maar een klein stapje, maar het is toch een begin”, zegt lanthe. “Misschien nemen mensen hierdoor gemakkelijker een volgende stap om hun huis duurzamer te maken. We hebben meer van dit soort projecten: zo loopt er sinds kort een inkoopactie voor woningen uit de jaren vijftig en zestig.”

Een initiatief dat de gemeente toejuicht, is de Energiecoöperatie Teylingen. Eind 2021 heeft de coöperatie het eerste zonnedak opgeleverd. Op het dak van Ammerlaan de Bakkers in Sassenheim zijn 500 zonnepanelen gelegd. Inwoners dragen bij aan de coöperatie door lid te worden.

De gemeente heeft aan het begin geholpen met een subsidie, maar verder loopt het project op eigen kracht. lanthe: “We zijn heel trots op de initiatiefnemers, maar net zo goed op de inwoners die lid worden en investeren in projecten van de coöperatie. Geweldig dat mensen er samen de schouders onder zetten. We hopen dat er meer daken volgen!”

We kregen het idee dat we nog wel wat konden besparen

Ruud Altena en zijn gezin verhuisden in 2017 naar een woning in Voorhout met energielabel B. Daar valt niet veel meer aan te verbeteren, dacht hij. Maar energiecoach Wouter van Teylingen liet zien dat hij energie en geld kon besparen en het woongenot kon vergroten.

Wouter

Het huis was deels geïsoleerd. De cv-ketel uit 1993 hadden Ruud en zijn vrouw Milly meteen vervangen en ze lieten zonnepanelen plaatsen. Met de subsidie van 70 euro die huiseigenaren kregen, kochten ze een energiemeter die het verbruik liet zien. “We kregen het idee dat we nog wel wat konden besparen. Toen heb ik me aangemeld voor een gesprek met een energiecoach.”

RUUD werd gekoppeld aan energiecoach Wouter van Teylingen. Op zijn advies lieten ze de vloer en het dak isoleren. “Die vloerisolatie merken we enorm: de warmte lekt niet weg, maar blijft in het huis. Het dak was best een klus, toch ben ik blij dat we het hebben gedaan. Alle maatregelen die we tot nu toe hebben gedaan, zullen we terugverdienen.”

Maar het gaat Ruud niet alleen om de rekening, vertelt hij. “Ook comfort speelt een belangrijke rol. En natuurlijk het milieu: wat voor wereld laten we na aan onze kinderen?”

Ruud

WOUTER is altijd geïnteresseerd geweest in verduurzaming en meldde zich daarom aan als vrijwillige energiecoach. De eerste ingreep die hij aanraadt, is isolatie. “De kosten zijn relatief laag en de besparing is hoog. Voor alle investeringen geldt dat ze zich op korte of lange termijn terugbetalen. Ook omdat je woningwaarde toeneemt.”

De laatste tijd vragen meer mensen een gesprek aan. Vorig jaar voerden de lokale coaches samen zo'n tien adviesgesprekken per maand, nu zo'n tien per week. De hoge energieprijzen hebben mensen wakker geschud, denkt Wouter. “Het verbaast me dat mensen soms een energierekening van honderden euro's accepteren, maar niet willen investeren in maatregelen. Terwijl je een enorme klap kunt maken! Bovendien zijn er subsidies en leningen beschikbaar.”

Ruud is tevreden met de ingrepen en overweegt de aanschaf van een warmtepomp. “Daar kun je ook subsidie voor krijgen. Ik vertrouw erop dat de investering loont.”

Je vindt een energiecoach via

Succesverhaal 2021: Zon op Teylingen lanceert eerste project

Op 1 december zijn de initiatiefnemers van de lokale Energiecoöperatie Zon op Teylingen in productie gegaan met hun eerste zonneproject. Op het dak van Ammerlaan de Bakkers liggen zo'n 500 panelen die eigendom zijn van de leden van Zon op Teylingen. Vanaf 1 december 2021 leveren die stroom aan het net.

De ambitie van Zon op Teylingen reikt verder dan dit eerste project. Het is de bedoeling dat andere projecten gaan volgen zodat zoveel mogelijk inwoners van Teylingen actief mee kunnen doen aan het opwekken van duurzame energie. Ook als ze zelf geen geschikt dak hebben of meer energie willen opwekken dan op het eigen dak past.

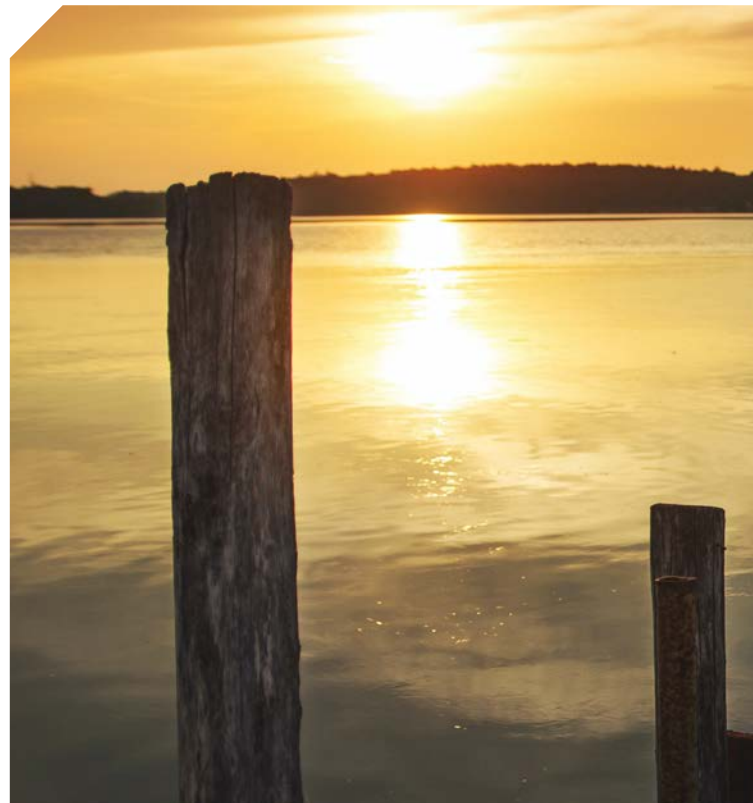
leveren aan een van de doelstellingen van het Klimaatakkoord: het mede-eigenaarschap van de energietransitie van inwoners. Als gemeente zijn we blij dat ook in Teylingen zo'n ontwikkeling gestart is, met dank aan de initiatiefnemers voor hun vasthoudendheid om het eerste project tot een succes te maken.

Meer informatie

Inmiddels zijn er door het hele land honderden energiecoöperaties die namens de inwoners een rol zoeken bij de energietransitie en die zo ook een bijdrage

Voorzitter
Eveline Botter
en wethouder
Heleen Hooij

Het beleid werpt vruchten af: De gele ratelaar en orchideeën zijn weer gesignaleerd

Het beheer van het groen in Teylingen is gericht op het verbeteren van de biodiversiteit. De bloeiende bermen maken dit heel zichtbaar. Maar er gebeurt méér om dieren- en plantensoorten een steuntje in de rug te geven, vertelt Ivonne Schep, beleidsmedewerker Flora & Fauna.

Doorlopend doen de groenbeheerders van Teylingen hun best om de diversiteit te stimuleren. Vroegbloeiende bollen in de berm helpen bijen aan voedsel. Minder vaak maaien moet zorgen voor meer diversiteit. Het beleid werpt vruchten af: de gele ratelaar en orchideeën zijn weer gesignaleerd.

Het riet wordt nog maar één keer per jaar weggehaald. Dat komt de waterkwaliteit en het onderwaterleven ten goede. Waar het kan, worden natuurvriendelijke oevers aangelegd. “Dat zijn glooiende oevers zonder beschoeiing, waardoor kleine dieren makkelijk bij het water kunnen. Dat zijn we bijvoorbeeld van plan in de nieuwe wijk Nieuw Boekhorst”, legt Ivonne uit.

In plantsoenen kiest de gemeente voor planten die bloeien wanneer voedsel voor bijen en vlinders schaarser is. Alleen aan de rand wordt geschoffeld: de plantenresten die achterblijven, vormen een belangrijke voedselbron voor insecten en verrijken de bodem.

In de polders is er aandacht voor (weide) vogels. Op De Strengen en Tengnagel, eilandjes in Het Joppe, zijn vijvers aangelegd waar vogels goed kunnen gedijen.

De gemeente werkt veel samen met boeren, bijvoorbeeld in de Boterhuispolder. “We hebben afgesproken dat ze niet maaien wanneer er weidevogels broeden, zodat het aantal kan toenemen. We merken dat steeds meer boeren biodiversiteit omarmen. Ze gebruiken het op een positieve manier, om het bedrijf te verbeteren”, merkt Ivonne.

Ze is blij met de samenwerking: de overheid kan het niet alleen. En er moet echt iets gebeuren: veel dieren- en plantensoorten dreigen schaars te worden of zijn al verdwenen. En dat terwijl we de natuur zo hard nodig hebben, benadrukt ze. “Denk aan het hout dat we gebruiken, de insecten die groente en fruit bestuiven, ons drinkwater, de medicijnen die vaak hun basis vinden in planten. We zijn veel afhankelijker van biodiversiteit dan we zelf beseffen.”

Veel dieren- en plantensoorten dreigen schaars te worden of zijn al verdwenen

Onderhoud van bermen en oevers: Van gras maaien naar bloemen plukken

Bermen en oevers in Teylingen worden voortaan ecologisch beheerd. De gemeente gaat minder vaak maaien en sommige plekken overslaan bij het maaien. Zo krijgen planten die van nature in onze streek voorkomen de kans om te groeien en zich te verspreiden. Hier profiteren vogels, vlinders, bijen en andere insecten van. Er ontstaat meer rijkdom aan soorten (biodiversiteit), dit is goed voor de natuur.

Gebruiksplekken blijven we maaien

Speelterreinen, trapveldjes en andere gebruiksplekken maaien we wel vaker kort. Ook naast het wegdek en op kruisingen wordt geregeld gemaaid, zodat voetgangers, fietsers en automobilisten geen last hebben van hoge groei.

Het vraagt tijd

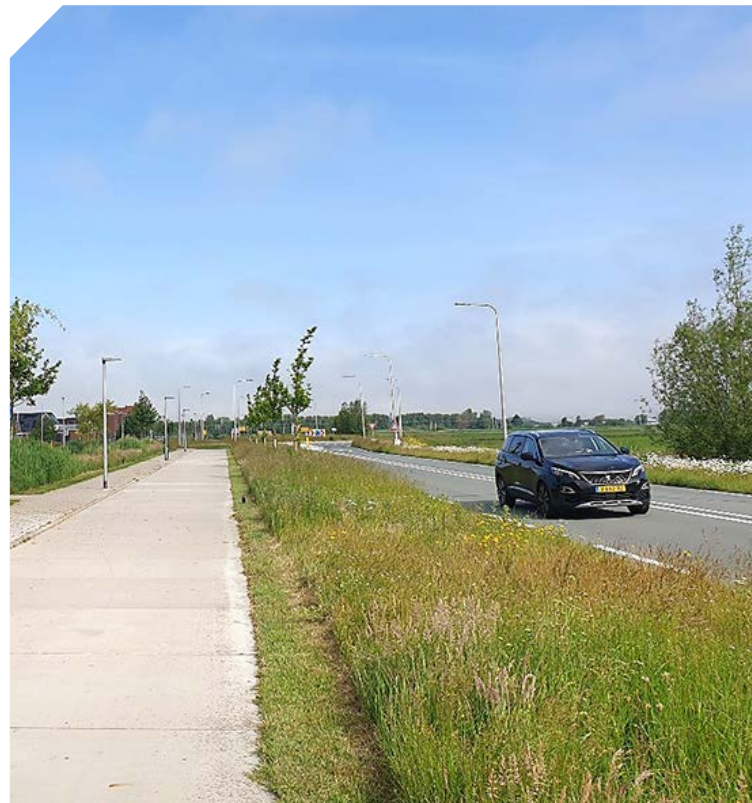
De bermen hebben tijd nodig om zich te ontwikkelen. Na verloop van tijd zijn er steeds meer bloemrijke bermen te zien die langer in bloei staan. In juli ziet het er soms wat verwilderd uit. Dan zou je eigenlijk willen gaan maaien, maar dat doen we juist niet omdat in deze periode

de planten hun zaad voor het volgende jaar vormen.

Minder ziektes en plagen

Biodiversiteit is van levensbelang voor schoon water en een gezonde bodem. Door meer afwisseling in de flora en fauna om ons heen, zou ook de overlast door ziekten en plagen kunnen afnemen. We onderzoeken hoe de kruidenrijke bermen kunnen bijdragen aan de bestrijding van bijvoorbeeld de eikenprocessierups.

Film maaibeleid

Vijf eenvoudige tips voor een groenere tuin

Afgelopen zomer bezocht wethouder Heleen Hooij tijdens het evenement Fiets zoekt Groen tuinambassadeur John van Velzen. Dit evenement vindt jaarlijks plaats op de eerste zaterdag van juli. Tijdens deze dag kunnen geïnteresseerden groene pareltjes in de Bollenstreek ontdekken, waaronder open tuinen, moestuinen en andere groene plekken.

Tuinambassadeur John stelde samen met zijn buurvrouw Els hun tuinen open. John geeft aan:

- 1 Het hebben van een groene tuin is goed voor onze gezondheid.
- 2 Het is aantrekkelijk om naar te kijken.
- 3 Het is leuk om ander leven te zien lopen, kruipen en vliegen.
- 4 Je kunt genieten van kleuren en bladvormen.
- 5 Kortom; een groene tuin is goed voor het milieu maar zeker ook voor ons psychisch welzijn.

John geeft vijf eenvoudige tips voor het creëren van een groene tuin

1 Betegel alleen dat deel van je tuin waar het echt noodzakelijk is om te zitten of lopen. Gebruik de rest voor beplanting die je zelf aantrekkelijk vindt.

2 Zet hogere planten wat naar achteren en lagere daarvoor. Zo houd je zicht op alle planten en bloemen en maak je een mooi decor.

3 Kies voor veel variatie in plantensoorten. Plagen krijgen namelijk vrij spel als er veel van dezelfde soort in de tuin voorkomen.

4 Plaats op een slimme plek een kleine boom. Die heb je tegenwoordig in alle soorten en maten. Een boom die dus geen (over)last geeft voor de burens want die moet je altijd te vriend houden. Laat die boom schaduw geven op een (bloed) hete plek op je terras. Met de verwachte aankomende hete zomers is het onder een boom ca. 4 graden koeler dan onder een parasol.

5 Blad- en bloemenafval maken normaliter onderdeel uit van een kringloop. We hebben vaak de neiging die in de gft-container te gooien maar probeer er zoveel mogelijk van te bewaren. Dat mag op een composthoop of tussen de planten worden gegooid. Dit vormt straks weer nieuwe voeding, biedt dekking aan egeltjes en insecten en onkruid wordt er door onderdrukt.

Ik wil laten zien hoe je van je tuin een prachtige omgeving maakt

Ruim voor haar verhuizing naar Voorhout had Gerda Zandstra zich al aangemeld als tuinambassadeur. Ze is dol op tuinieren en denkt graag met mensen mee over de inrichting van hun tuin. “Er wordt vrij veel betegeld, helaas.”

We gaan het niet als een hovenier voor je inrichten, maar kunnen je wel ideeën aan de hand doen

Haar eigen tuin is nog een kale boel, zegt Gerda verontschuldigend. Ze woont net een paar maanden in haar nieuwe huis in Hooghkamer. Als alles eenmaal groeit en bloeit, hoopt ze dat haar tuin anderen inspireert. “Ik wil laten zien hoe je van je tuin een prachtige omgeving maakt. Een plek waar je zelf blij van wordt én die goed is voor het milieu.”

Ook als tuinambassadeur draagt Gerda haar steentje bij. Inwoners kunnen de ambassadeurs om advies vragen. “We gaan het niet als een hovenier voor je inrichten, maar kunnen je wel ideeën aan de hand doen. Ik vraag altijd: waar word je vrolijk van?”

Van de overdaad aan tegels die ze in tuinen ziet, wordt Gerda in elk geval niet vrolijk. “Natuurlijk heb je er wel wat nodig, naar de voordeur of de schuur toe. Maar als je meer planten neerzet, wordt het 's zomers niet zo heet en trekt het water sneller de grond in.”

Daarnaast is het vooral leuk om te genieten van de tuin, stelt ze. “Van de bloemen of van hommels en vlinders die erop afkomen. Of je kunt heel praktisch een kruidenhoekje maken of fruit planten. Denk aan een framboos: in de winkel betaal je een kapitaal voor een bakje. Je helpt de natuur een handje en hebt er zelf plezier van.”

Zorg dat er heel het jaar wat bloeit, adviseert ze altijd. “Dan dek je de voedselbehoefte van de dieren. Denk aan winterheide of bolletjes in het voorjaar

Aan wintergroene beplanting en bolletjes heb je weinig onderhoud

en sedum en herfstasters voor het najaar. Creëer rommelhoekjes waar insecten kunnen schuilen. En wil je vlinders, laat dan wat brandnetels staan voor de rupsen.”

Mensen denken soms dat tuinieren veel tijd kost. Maar dat heb je zelf in de hand, vindt Gerda. “Aan wintergroene beplanting en bolletjes heb je weinig onderhoud. Zelf ben ik wel vaak bezig in de tuin, maar dat helpt me om mijn hoofd leeg te maken. Ik vind het fantastisch om te zien wat er gebeurt in de tuin, hoe het verandert, het leven dat er is.”

Je vindt een tuinambassadeur via

Wat merken we hier van de klimaatverandering?

“De gevolgen zien we echt om ons heen. In de droge zomers van 2018 en 2019 werd het gras geel en stond het water laag in de sloten. Soms regent het juist heel hard. Denk aan die keer dat de riooldeksels omhoog kwamen in Voorhout!”

Waarom moeten we in actie komen?

“We zullen vaker te maken krijgen met hitte en hevige stortbuien. Hitte lijkt niet zo erg, je trekt je korte broek aan en stapt op de fiets. Maar voor de natuur is het een ramp die zich geleidelijk voltrekt. De grond droogt uit, jong groen en heesters sterven af, vissen hebben het moeilijk.”

Hoe gaat de gemeente hiermee om?

“We moeten anders gaan denken. We wilden water altijd snel afvoeren, nu proberen we het vast te houden, zodat het grondwater op peil blijft. Daarnaast zorgen we voor meer waterbergingen, om water op te vangen bij noodweer. We werken samen met partijen als het Hoogheemraadschap, Dunea en de provincie. Ook betrekken we de woningbouwvereniging, hoveniers en inwoners erbij.”

Wat doet Teylingen zelf allemaal?

“Als we ergens aan het werk gaan, kijken we meteen wat we kunnen aanpassen. Is een tegelpad wel nodig? Steen houdt

warmte vast, terwijl groen schaduw geeft en verkoelt. Daar letten we ook op als we een schoolplein inrichten: dan gaan er tegels uit en planten in. In een nieuwe wijk in Voorhout leggen we glooiende oevers aan: zo vergroot je de capaciteit.”

Kunnen inwoners ook iets doen?

“Ja, graag! De gemeente bezit maar vijftien procent van de grond, dus inwoners maken het verschil. We moedigen mensen aan om hun tuin te vergroenen. Wat je ook kunt doen: een regenton kopen. Of een sedumdak aanleggen: die plantjes vangen regenwater op, vertragen de afvoer en je woning wordt koeler.”

Wat zou je mensen willen meegeven?

“We merken dat mensen meer nadenken over hun omgeving en klimaatverandering. Het is goed om te beseffen dat je zelf iets kunt veranderen. Door iets op een andere manier te doen, draag je je steentje bij.”

De gemeente bezit
maar vijftien procent
van de grond,
dus inwoners
maken het verschil

Aantal tuinen en grond gemeente

Tuinen in gemeente Teylingen

Totaal tuinoppervlakte = **2.683.790 m²**

Waarvan **1.250.782 m²** versteend

Aantal tuinen Versteening

1.100 minder dan 20%

1.527 20% - 40%

2.257 40% - 60%

3.166 60% - 80%

9.396 meer dan 80%

Versteeningpercentages
tuinen in de gemeente

74%

Het belang van een R E G E N T O N

Tijdens de hevige regenbuien, kan het water soms maar lastig een weg de bodem in vinden. Minder stenen en meer groen is een manier om dit water weg te krijgen, maar een andere manier is om dit water op te vangen in een regenton.

Tijdens de droge periodes in de zomer, heb je zo je eigen voorraad regen om de planten water te geven. Een sproeibeurt van een kwartier, kost vaak al zo'n 100 liter water. Drinkwater dat in de zomer hard nodig is voor andere dingen. Want ook de voorraad leidingwater heeft te lijden onder de droogte.

Water uit een regenton is ook nog eens beter voor je tuin dan kraanwater. In regenwater zit namelijk geen kalk zoals in leidingwater, kalk is niet goed voor je planten. Je ramen en auto wassen met water uit de regenton heeft trouwens ook een voordeel, want weinig kalk in het water betekent namelijk geen strepen op je raam.

Kijk voor informatie over de regenton op

Max

Brigitte

Lisa

In een circulaire economie bestaat afval niet meer

Onze economie wordt de komende jaren circulair. Dat betekent dat we spullen niet meer weggooien na gebruik, maar repareren of hergebruiken. Of op zijn minst de grondstoffen recycleren. Het gloednieuwe Circulair Ambachtscentrum Bollenstreek (CACB) helpt om stappen te zetten richting die nieuwe economie.

Mensen stopten
hun sokken.
En had je na een
valpartij een gat
in je broek?
Dan naaide je
moeder er een
appeltje op

In een circulaire economie bestaat afval niet meer. Is een product kapot? Dan wordt het gerepareerd of op een andere manier hergebruikt. Lukt dat niet meer, dan kun je het uit elkaar halen en de grondstoffen of onderdelen recyclen.

Dat is niet nieuw. Vroeger deden mensen veel langer met hun spullen. Als er iets kapot ging, dan repareerden ze het. “Mensen stopten hun sokken. En had je na een valpartij een gat in je broek? Dan naaide je moeder er een appeltje op”, vertelt Brigitte Kool.

Brigitte vormt samen met Lisa de Blok en Max Kortenhorst de vaste kern van het Circulair Ambachtscentrum Bollenstreek. Aan de lange tafel van de JoJo in Sassenheim vertellen ze enthousiast over hun project. Dat begon toen ze na een oproep van Rijks-waterstaat namens de gemeente Teylingen een plan indienden voor een Circulair Ambachtscentrum. Al tijdens het schrijven

daarvan betrokken ze er partners bij, zoals de JoJo, het Repair Café, Provalu (voorheen de Maregroep en Servicepunt Werk), Bollenstreekhout, de projectgroep OADB Onderwijs en Arbeidsmarkt Duin- en Bollenstreek. Later sloot ook de bibliotheek zich aan. Het plan werd beloond met een subsidie van €50.000.

Kansen

De initiatiefnemers hebben alledrie een achtergrond in duurzaamheid. Brigitte werkte eerder voor Meermaker: een fonds om duurzame projecten in de gemeente te ondersteunen. “Mijn drijfveer? Ik vind dat we verantwoordelijk zijn voor elkaar en voor de aarde. Ik zie kansen om het anders te doen.”

Als eigenaar van het bedrijf Circular Customs is Max beroepsmatig bezig met duurzaamheid. In zijn dagelijks leven heeft hij eigenlijk nooit anders gedaan. “Lang voordat over de circulaire economie werd gesproken, leefde ik al zo. Door stukjes plastic van het strand te rapen en er kunst van te maken. En door spullen te repareren of opnieuw te gebruiken.”

Lisa de Blok is een van de initiatiefnemers van de JoJo, waar een weggeefwinkel, ontmoetingscentrum, werkplaats en Repair Café Teylingen verzameld zijn. “Ik wil graag verder bouwen op wat we hier al doen: spullen repareren, hergebruiken en delen. Het zou mooi zijn als mensen zich realiseren hoeveel impact het kopen en bezitten van spullen heeft.”

Omslag

Het CACB borduurt voort op initiatieven die er al waren. Het drietal kijkt wat er nog meer nodig is om de omslag te maken naar een circulaire economie. Minder consumeren zou een stuk schelen. “Bijvoorbeeld: als mensen zich afvragen of ze iets echt moeten kopen of dat ze het misschien ook kunnen lenen. Heb je echt het hele jaar een schuurmachine nodig?”, stelt Brigitte. Lisa vult aan: “Daarom willen we een bibliotheek opzetten waar mensen

De vraag is wel: wie kan er eigenlijk nog repareren?

gereedschap kunnen lenen.” Ze wijst naar een hoek van de JoJo. “Daar staat al van alles klaar!”

Ook hergebruik zou helpen. Dat gebeurt al steeds vaker. Kringloopwinkels doen goede zaken en in de weggeefwinkel vinden veel spullen een nieuwe eigenaar. In oktober riep het CACB mensen op om elektrische apparaten in te leveren. Lisa: “In drie uur hadden we 367 kilo binnen. En 85 procent werkte nog! Via de weggeefwinkel waren we alles een week later weer kwijt.”

Het CACB kreeg vlak bij de Milieustraat in Voorhout een terrein in bruikleen van bouwbedrijf Van der Hulst. Daar worden regelmatig activiteiten georganiseerd. Het idee is om met thema's te gaan werken. Januari en februari staan in het teken van hout, daarbij wordt Bollenstreekhout betrokken. Lisa wijst naar de tafel waaraan ze zitten: gemaakt

van een stevige boomstam. “Deze zou de versnipperaar in zijn gegaan als Ted Wiegman van Bollenstreekhout hem niet had gered.”

Gemak

In onze samenleving verliezen spullen hun waarde, maar in een circulaire economie is afval goud waard. Dus gooi je iets niet zomaar weg, maar kijk je eerst of het te repareren is. Dat wordt wennen, want we zijn gewend geraakt aan gemak, denkt Brigitte. “Vroeger stopten mensen hun sokken omdat ze geen geld hadden voor nieuwe. Wij hebben het financieel beter gekregen, dus kopen we liever een nieuw paar. Die welvaart is mooi, maar gaat wel ten koste van het milieu.”

De vraag is wel: wie kan er eigenlijk nog repareren? Die vaardigheden moeten we ons weer eigen maken, stelt Max. Te beginnen bij de jeugd. “Wij willen repareren als keuzevak gaan aanbieden op scholen

Als repareren niet meer lukt, is recyclen een optie

in de streek. In een circulaire economie heb je mensen nodig die ambachten beheersen, ook om producten aan het eind van hun leven een nieuwe bestemming te geven.”

De meerwaarde zit niet alleen in de langere levensduur van producten: ook de maatschappij wordt er beter van. Lisa wijst op de mensen die aan de slag zijn bij de JoJo, waar onder meer GGZ-cliënten in de houtwerkplaats werken. “Zij kunnen hier hun tijd op een leuke en zinvolle manier besteden. Dat heeft een sociale waarde.”

Recyclen

Als repareren niet meer lukt, is recyclen een optie. Producenten nemen hierin soms hun verantwoording, al is het nog mondjesmaat. “Beddenfabrikant Auping gebruikt onderdelen van oude matrassen opnieuw. En bij Miele kun je wasmachines leasen: de fabrikant heeft er dus belang

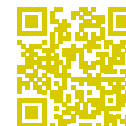
bij dat ze lang goed blijven werken”, vertelt Max.

Toch mogen producenten nog wel meer doen, vindt hij. “Zij moeten zorgen dat hun spullen te repareren zijn. Dat is nu vaak niet zo. Is de lader van je iPhone kapot, dan kun je er niets mee. Makers zouden verplicht moeten worden een paspoort mee te leveren bij hun spullen,

zodat je weet wat erin zit en hoe je het kunt repareren of recyclen.”

Er wacht nog een flinke opgave voor onze economie circulair is. Alles begint met ons eigen gedrag, stelt Brigitte. “Wij willen laten zien hoe leuk het kan zijn. Het is niet moeilijk om tweedehands te shoppen of iets te laten repareren. Dat wakkert je creativiteit alleen maar aan.”

Meer lezen over het CACB?

Kleding die niet wordt verkocht, gaat naar Zambia of Marokko

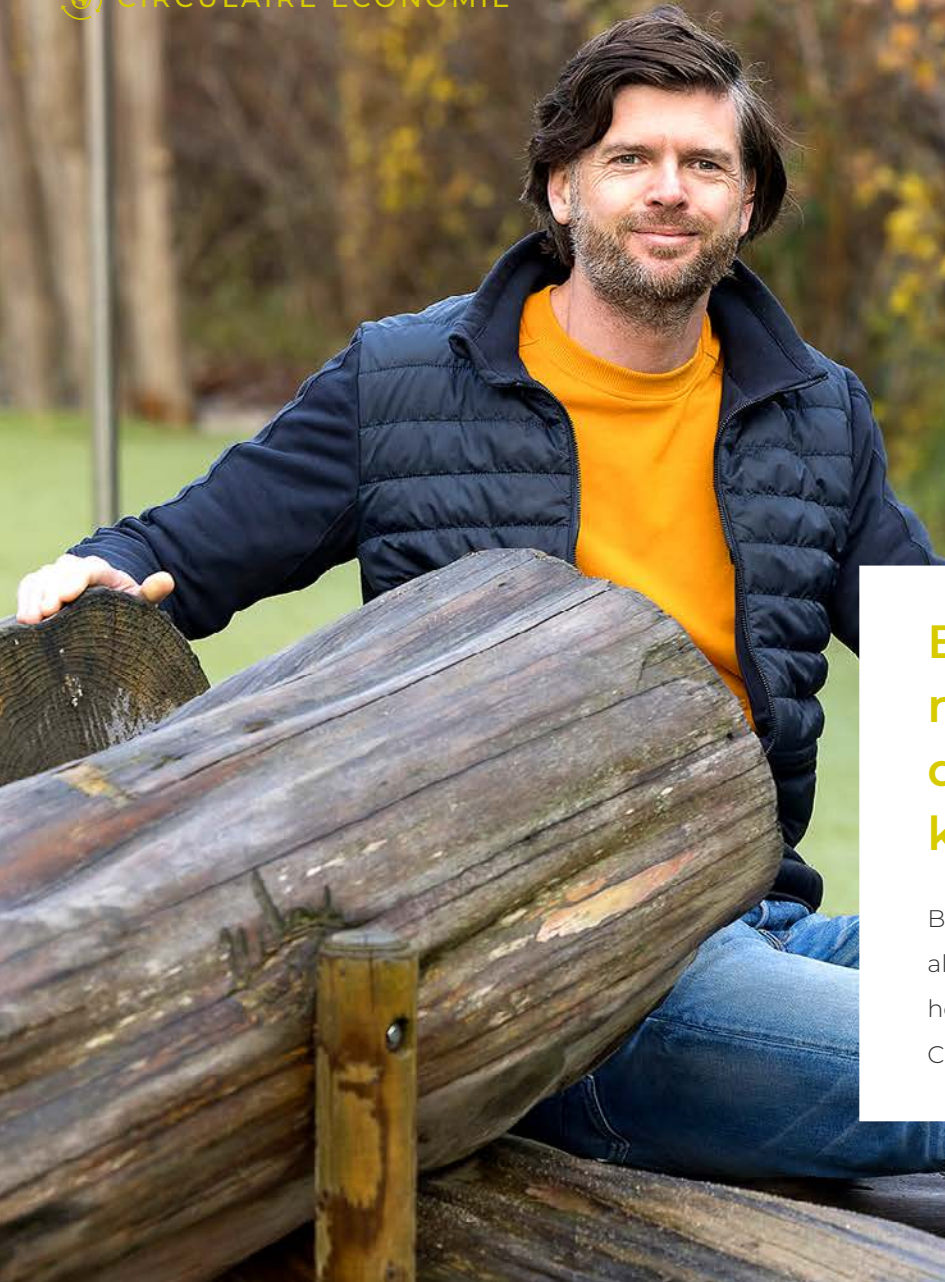

Een theeservies dat wordt ingeleverd en al dezelfde dag een nieuwe eigenaar vindt. Een stoel waar klanten bijna om vechten. Cyp Straathof en Toos Plug van de Voorhoutse Kringloopwinkel Herenstraat 63 ervaren dagelijks hoe-zeer tweedehands spullen in trek zijn.

De winkel staat vol met boeken en cd's, glazen en servies, meubels, kleding en speelgoed. Allemaal ingebracht met het idee dat het een tweede leven verdient. Alles wat in de schappen staat, is getest, schoon en heel. "Dat kun je met een gerust hart cadeau geven", verzekert Toos. "Denk aan speelgoed: een tweedehands blokkendoos is toch net zo goed als een nieuwe?"

Ook restanten komen goed terecht. Kleding die niet wordt verkocht, gaat naar Zambia of Marokko. "Restjes wol worden opgehaald door iemand die er sjaals en mutsen voor daklozen van breit. En er komt een meneer regelmatig in het afvalhout snuffelen: daar maakt hij leuke dingen van", vertelt Cyp.

De opbrengst van de winkel gaat naar lokale goede doelen. Cyp: "Zo helpen we het verenigingsleven. Als dat niet duurzaam is?!"

Bedrijven ontwikkelen nieuwe producten en diensten, waarmee ze klaar zijn voor de toekomst

Bedrijven willen best circulair ondernemen, maar weten niet altijd hoe. De stichting Circulair West helpt ze op weg. “Bedrijven hebben wel door dat het anders moet”, merkt Leon van Ast van Circulair West.

Wie zijn er allemaal betrokken bij Circulair West?

“Onze stichting is zomer 2020 opgericht door zes bedrijven: AW Groep, Beelen Groep, HOEK, Meerlanden, Ouwehand Bouw en Timpaan. Allemaal uit verschillende sectoren van het bedrijfsleven. Inmiddels zijn er zo'n 35 deelnemers. Bedrijven uit Noord- en Zuid-Holland, maar ook gemeenten als Teylingen en beide provincies.”

Werkt dat wel: al die verschillende bedrijfstakken?

“Ja, juist daardoor komen bedrijven tot nieuwe inzichten en oplossingen. De kennis uit de ene sector kan de andere sector weer verder helpen. Zo is in de bouw isolatiemateriaal nodig, terwijl overheden jaarlijks tonnen bermgras oogsten. Samen kun je verkennen of dat gras bruikbaar is in de bouw.”

Hoe werkt dat in de praktijk, gaan ze echt samen om tafel?

“Bedrijven brengen bij Circulair West vragen in en werken één dag per week met elkaar aan oplossingen. Zo zijn we een aanjager voor vernieuwing. Bedrijven ont-

wikkelen nieuwe producten en diensten, waarmee ze klaar zijn voor de toekomst.”

Kun je een voorbeeld geven van zo'n vraag?

“Een vraag was: hoe kunnen we de productie van beton zo circulair mogelijk maken? We gaan daarbij nu sloopbeton gebruiken, dat bespaart dertig procent aan materiaal. Dat is een lokaal voorbeeld, nu willen we dat verder trekken naar de regio om een echte kringloop te realiseren, oftewel: circulair te werken.”

Willen bedrijven wel circulair werken?

“Ja, bedrijven hebben wel door dat het anders moet. Ze willen de aarde niet uitputten, maar gezond achterlaten voor volgende generaties. Bovendien zien ze welke kansen de circulaire economie biedt. Het is zonde om waardevolle materialen weg te gooien. In Europa is afgesproken dat in 2050 onze economie 100% circulair is. Afval bestaat niet meer, alles draait op volledig herbruikbare grondstoffen. Als je dan wilt blijven bestaan als bedrijf, moet je toch gaan nadenken hoe jij dat voor elkaar krijgt. Binnen Circulair West doen we dat met elkaar.”

Bedrijven hebben wel door dat het anders moet

Gemeente Teylingen is vriend van de netwerkorganisatie Circulair West. Met elkaar versnellen we circulaire productieprocessen, bedrijfsvoering en diensten. De nadruk ligt daarbij op ketensamenwerking met bedrijven, overheid en kennisinstanties.

MEER INFORMATIE?

Voedseldeelkast aan de gevel van De JoJo

Aan de gevel van Ontmoetingswerkplaats De JoJo aan het Hortusplein in Sassenheim hangt een bijzondere kast; de voedseldeelkast. Een initiatief van de vrijwilligers van De JoJo, waar ook de Weggeefwinkel zit, om voedselverspilling tegen te gaan. Het concept is simpel, je zet er in wat je niet nodig hebt en haalt eruit wat je kunt gebruiken.

Geregeld komen mensen langs om iets in het kastje te zetten. Bijvoorbeeld conserven, overgebleven 'twee voor de prijs van één' acties, maar ook kerstpakket items zijn populair om weg te geven. En er wordt ook geregeld iets uitgehaald. Dat gaat op basis van vertrouwen en het concept werkt prima, aldus de vrijwilligers.

Het fenomeen van deel- en geefkastjes in de openbare ruimte wordt steeds populairder. Bijvoorbeeld minibiebs, waar je boeken met elkaar kunt delen.

SAMEN TEGEN VOEDSELVERSPILLING

Sinds 2020 zijn we een Global Goals-gemeente

Duurzaamheid gaat verder dan groen, energiebesparing of recycling. Ook op sociaal gebied voert de gemeente Teylingen een duurzaam beleid. Wethouder Arno van Kempen legt uit waarom.

INCLUSIEVE SAMENLEVING

1
Geen armoede

2
Geen honger

3
Goede gezondheid
en welzijn

4
Kwaliteits-
onderwijs

5
Gender
gelijkheid

6
Schoon water
en sanitair

7
Betaalbare en
duurzame energie

8
Eerlijk werk en
economische groei

9
Industrie, innovatie
en infrastructuur

10
Ongelijkheid
vermindern

11
Duurzame steden
en gemeenschappen

12
Verantwoorde
consumptie en productie

13
Klimaatactie

14
Leven in
het water

15
Leven op
het land

16
Vrede, veiligheid en
sterke publieke diensten

17
Partnerschap om
doelstellingen te
berekenen

Teylingen onderschrijft de Social Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. Wat betekent dat?

"Sinds 2020 zijn we een Global Goals-gemeente, inderdaad. Maar we zijn al langer bezig ons sociale beleid duurzaam te maken. Bij duurzaamheid denk je als eerste aan natuur en klimaat. Maar ook op sociaal gebied kun je je afvragen: wat betekenen de keuzes die we maken op de lange termijn?"

Kun je dat uitleggen?

"Het beste voorbeeld is jeugdbeleid. Als je een tiener goed helpt, heeft deze als volwassene hopelijk minder problemen. Dat is niet alleen fijn voor die persoon, het ontlast ook de zorg. Daarnaast proberen we mensen met een beperking aan een

baan te helpen. Dat kan als werkgevers de taken anders verdelen. Ook zorgen we dat inwoners elkaar kunnen ontmoeten, bijvoorbeeld door speelplekken in te richten en het verenigingsleven te stimuleren."

Wat voegen die global goals toe, Teylingen doet het toch best goed op sociaal gebied?

"Ja, maar sociaal beleid is niet klaar zolang er mensen werkloos of eenzaam zijn of jongeren problemen hebben. Daar blijven we aan werken tot het met alle inwoners goed gaat. Ik geloof dat we door die global goals beter werk afleveren. Sommige mensen zullen zeggen dat het alleen maar geld kost, maar dat betwijfel ik. Als ik met duurzaam beleid een kind

uit de jeugdzorg kan houden, durf ik de discussie over kosten wel aan."

Wat dragen wij wereldwijd bij?

"Het is elke keer een druppel in de emmer, dat geldt ook voor het milieu. Als iedereen zegt: mijn druppel doet er niet toe, dan raakt die emmer nooit vol. We moeten het met z'n allen doen."

Dit is je laatste termijn als wethouder. Wat geef je een volgend college hierover mee?

"Neem de global goals mee als leidraad, ook in het sociaal domein. Ik hoop dat het steeds belangrijker wordt. Duurzaamheid en klimaat krijgen nu veel aandacht, daarop kunnen we meeliften om ook het belang op sociaal terrein aan te kaarten."

Al 65 jaar maakt Bart zich hard voor eerlijke handel

Ruim duizend zakjes eerlijke thee bracht de werkgroep Teylingen Fairtrade in november langs bij cafés en restaurants, om aan klanten mee te geven. Aanleiding was de Fairtrade Week, die twee keer per jaar wordt gehouden. “We hopen dat mensen gaan nadenken over de vraag waar hun voeding vandaan komt”, vertelt Bart de Jong.

Veel van wat we dagelijks gebruiken, komt uit ontwikkelingslanden. Koffie en thee, bananen en mango's, rijst, chocola, kruiden, noten, rietsuiker en katoen. De producenten verdienen een eerlijke prijs, vindt Sassenheimer Bart de Jong. Met de werkgroep Fairtrade Teylingen wil hij mensen daarvan bewust maken.

Ook andere partijen sluiten aan bij de Fairtrade Week. Zo organiseerde de Wereldwinkel Sassenheim een proeverij met Fairtrade thee. Daarbij serveerden ze (eerlijk) bananenbrood van het Raamwerk.

Al 65 jaar maakt Bart zich hard voor eerlijke handel. "Toen ik als tiener begreep hoe groot de verschillen tussen rijk en arm zijn, wilde ik iets doen. Ik was in de twintig toen ik samen met anderen de Wereldwinkel in Lelystad oprichtte."

Armoede is de wereld nog lang niet uit, stelt hij vast. "Het ging een tijdje beter. Tussen 2000 en 2015 daalde het aantal arme mensen, mede dankzij de Milleeniumdoelen van de Verenigde Naties.

Maar corona heeft weer tot een toename geleid."

Toch laat Bart zich niet ontmoedigen. "Ik lig er niet wakker van, maar leg mij er ook niet bij neer", stelt hij. Nadat hij zestien jaar geleden in het dorp neerstreek, was hij ruim tien jaar voorzitter van de Wereldwinkel. Sinds 2014 coördineert hij de werkgroep Teylingen Fairtrade.

De werkgroep doet méér dan inwoners bewust maken van hun koopgedrag. Zo zorgde ze dat Teylingen Fairtradegemeente werd. Ook nam ze het initiatief om van Teylingen een Global Goals-gemeente te maken. De Global Goals (ook wel SDG's) zijn duurzame ontwikkelingsdoelen, vastgesteld door de Verenigde Naties. "Het eerste en belangrijkste doel is: minder extreme armoede in 2030."

Dat moet te doen zijn, denkt Bart. "Wij zijn rijk, daar kunnen we best een beetje van delen door eerlijke prijzen te betalen. Als de verschillen kleiner worden, kan iedereen redelijk leven."

Een groene wereld begint bij jou in de buurt

De Groene Uitdaging is hét duurzame platform voor, door en met inwoners van de Duin- en Bollenstreek. Vol met positieve verhalen van inwoners die duurzaam bezig zijn, een agenda waarbij je kunt aanhaken en inspiratie over wat je zelf kunt doen. Alles op het gebied van duurzaamheid, groen en het klimaat in jouw buurt. De Groene Uitdaging organiseert daarnaast een aantal activiteiten en hulpbronnen in opdracht van gemeentes uit de streek. Hierbij kun je denken aan de campagne voor Alle tuinen groen met: NK Tegelwippen, Tuinambassadeurs, Tuin zoekt groen en de Groenmarkt.

Iedereen doet wat, wat kan jij doen?

Een duurzame gemeente bevordert energiebesparing, duurzame energie en hergebruik grondstoffen. Er is voldoende (duurzame) werkgelegenheid, aandacht voor minima, gezondheid, sport en burgerparticipatie.

De gemeenten Teylingen, Nunspeet en Zeewolde staan in de top tien van de GDI. Zeewolde heeft bijvoorbeeld veel duurzame windenergie. Nunspeet en Teylingen scoren goed op alle dimensies.

We waren aangenaam verrast door het bovenstaande berichtje. Het is fijn om te zien dat de inspanningen van de inwoners en bedrijven van Teylingen er toe leiden dat we op deze landelijke index dit jaar de 3^e plaats innemen. Maar... het is geen uitnodiging om achterover te leunen.

In 2022 gaan we graag verder met de uitvoering van onze plannen, samen met onze inwoners en bedrijven. Maar dat alleen is niet genoeg. Iedereen kan zelf stappen zetten om een duurzame toekomst dichterbij te brengen. In de tuin, bij het boodschappen doen, in de wijk of op school. Duurzaamheid kun je niet apart zetten, het zit overal in, overal doorheen. En het moet het nieuwe normaal worden. En daarom: **Iedereen doet wat, maar vooral, wat doe jij?**

DE QUIZ

Iedereen doet wat. Wat doe ik...

Als iedereen iets doet voor het verbeteren van het milieu dan zijn we al heel goed bezig. Vaak zijn die kleine dingen best makkelijk te doen. Onbewust doen we dat ook al met zijn allen. Weet jij wat je doet om bewuster met onze wereld om te gaan? Doe dan mee met de quiz. Als je 3 vragen met **ja** kunt beantwoorden ben je al heel goed bezig en draag je bij aan een schonere wereld. Succes en wie weet. Dank je.

Voor meer duurzame tips

Als het kan neem ik de fiets	◆ JA ◆ NEE
Ik doe aan afvalscheiden	◆ JA ◆ NEE
Als het even kan zet ik de verwarming iets lager	◆ JA ◆ NEE
Als ik boodschappen ga doen neem ik een tas van thuis mee	◆ JA ◆ NEE
Ik lever frituurvet in bij een centraal punt	◆ JA ◆ NEE
Soms raap ik afval op als ik buiten ben	◆ JA ◆ NEE
Ik rijd elektrisch	◆ JA ◆ NEE
Ik heb of ben van plan zonnepanelen te nemen	◆ JA ◆ NEE
Ik stook alleen schoon en droog hout en bij gunstige weersomstandigheden	◆ JA ◆ NEE

Contact gegevens

Bezoekadres gemeentekantoor

Wilhelminalaan 25, 2171 CS Sassenheim

U bent van harte welkom in het gemeentekantoor nadat u een afspraak heeft gemaakt.

Telefoon

Maandag t/m donderdag 08.30 - 17.00 uur

Vrijdag 8.30 - 12.30 uur

14 0252 (verkort nummer) of +31 252 783 300

Vragen, opmerkingen of complimenten?

Mail naar gemeente@teylingen.nl

Website

www.teylingen.nl

Colofon

Tekst

Irma Ooijevaar

Fotografie

Sven van der Vlugt

Unsplash

Pexels

Ontwerp

52 graden noorderbreedte

Met dank aan iedereen die aan dit magazine heeft meegewerkt door zijn/haar verhaal te delen en daarmee anderen te inspireren.